

danas ne ima niti jednoga egzaktno dokazanoga spiritističkoga »čuda«, a dosadašnja iskustva tako su loša, da će se jedva koji ozbiljni učenjak s tim cirkuskim šarlatanima upustiti u zajednički rad.

Prelazim na svakodnevna čudesa te sekte, na njihovo »bogoslužje«. Ti ljudi sastaju se u tamnoj sobi i drže ruke na tronogom stolu tako dugo, dok on »sam« ne počne da kuca nogom, ili drže olovku u ruci, dok im »sama« ne počne pisati itd. Čudnovato je na svim tim čudesima, da bez nečije ruke taj duh ne može da piše, da kuca stolom i slično. Svatko ozbiljan u prvom će redu posumnjati u ispravnost tvrdnje tih ljudi, da oni sami ne miču stolom i ne pišu svojom rukom i to tim više, što svaki »duh« piše onako, kako to želi medij. Medjutim dolazi u obzir i to, da sasvim poštenu ljude tvrde, da oni znadu, da oni ne pišu, nego da im netko drugi rukom piše. U tim se slučajevima mora raditi o negativnim halucinacijama uslijed autosugestije, kako su to neki češki psihiatri za svoje slučajeve i dokazali. Halucinacijom zovemo to, da vidimo ili čujemo nešto, čega ne ima. Mi na primjer vidimo po cesti bježati konja, kojega ne ima itd. Negativnom halucinacijom zovemo u psihijatriji pojavu, da nečega ne vidimo, ne čujemo ili ne osjećamo, što zapravo postoji. Mi na primjer rukom mičemo, a ne znamo zato. Halucinacije pak može svatko i najzdraviji uslijed sugestije dobiti, pa i najzdraviji može kod spiritiziranja nastradati. Da pak mitologija spiritistička dostaje, da se tu sektu odsudi, sasvim je jasno.

Dr. med. et phil. Lujo Thaller.

Incunabula crkv.-pravne struke u metropolitanskoj knjižnici zagrebačkoj.¹

Pr. Dr. I. A. Rusplni.

1. *Decretum Gratiani cum glossa*. Signat. 83 a 6. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXII. die 21. Octobris. Tiskar: Joannes Herbort de Siligenstat, alemanus. Izdanje opisano u L. Hain, *Repertorium bibliographicum*, Stuttg. et Paris. 1826. n. * 7897. U našem primjerku manjkaju prva dva lista.

¹ Metrop. knjižnica nalazi se sada u zgradi kr. sveučilišne knjižnice.

2. Decretum Gratiani cum glossa. Signat. 85 b 29. Tiskano: Venetiis III. Non. Januar. MCCCCLXXIX. Tiskar: Johannes Coloniae Agrippinensis et Johannes Manthen de Gheretzen. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 7894. U našem primjerku manjka prvi list.

3. Decretales Gregorii IX. cum glossa. Signat. 83 a 13. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXVIII. die octavo Maii. Tiskar: Nicolaus Jenson, gallicus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 8007.

4. Decretales Gregorii IX. cum glossa. Signat. 81 a 18. F. 1 a vacat. F. 1 b rubro: Tabulae omnium rubricarum cum suis capitulis: omnia // per alphabetum posita et ad sua loca per ordinem remissa. F. 4 b expl. tabula. F. 5. vacat. F. 6 a (cum sign. II et num. 2) rubro: In nomine sancte trinitatis amen. // Copilatio decretalium Gregorii IX. Textus incipit: () Gregorius a Epi // scopus seruus b // seruorum dei Di // lectis filiis etc. Apparatus incipit: () Gregorius. In huiusmodi p'ncipio quinque precipue // etc. F. 291 b registrum et de in rubro: Venetiis p' Baptista de Tortis // tis. MCCCCLXXXIX. die VIII. octobris. Fol.^o, goth. char. maj. et min., cum sign. et num. ff. 2 col., 82 lin., 292 ff., 286 num. et 6 non num., insignia typogr. rubra cum litt. B. T.²

5. Decretales Gregorii IX. cum glossa. Signat. 84 a 4. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXI. die XX. Septembris. Tiskar: Baptista de Tortis. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 8026.

6. Liber Sextus Bonifacii VIII. cum glossa. Signat. 73 b 12. Tiskano: In Spirensium urbe MCCCCLXXI. XVII. Augusti. Tiskar: Petrus Drach. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 3600.

7. Liber Sextus Bonifacii VIII. cum glossa.

² U Hain, l. c. n. 8020. opisuje se neko izdanje dekretala Grgura IX. sa glossom ovako: »In fronte icon Concilium exhibens. Deinde: In nomine sancte trinitatis amen. Copilatio decretalium Gregorii IX. Praeced. tab. In fine: Venetiis per Baptistam de Tortis MCCCCLXXXIX. Insign. typogr. f. g. ch. c. s. Ne ima razloga sumnjati o istovjetnosti ovog izdanja s opisanim po nama u tekstu.

Signat. 81 a 23. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXVI. Tiskar: Nicolaus Jenson, gallicus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 3592.

8. Liber Sextus Bonifacii VIII. cum glossa. Signat. 48 d 8. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXII. sexto calendas octobris. Tiskar: Bartholomaeus de Alexandria, Andreas de Asula et Mapheus de Salodio, socii. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 3604.³

9. Liber Sextus Bonifacii VIII. cum glossa et Clementinae cum glossa. Signat. 81 a 17. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXIX. (Sextus: nono calend. decembr., Clementinae: octavas calend. decembr.). Tiskar: Nicolaus Jenson, gallicus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 3598.

10. Liber Sextus Bonifacii VIII. cum glossa et Clementinae cum glossa. Signat. 87 a 8 a. b. Tiskano Venetiis MCCCCLXXXVIII. (Sextus: die primo Aprilis, Clementinae: die XV. Aprilis). Tiskar: Baptista de Tortis. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 3620.

11. Clementinae cum glossa. Signat. 77 a 4. Tiskano: Romae MCCCCLXXXVI. ultima mensis Maii. Tiskar: Udalricus Gallus, alias Han, alamanus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 5420.

12. Clementinae cum glossa. Signat. 48 d 8. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXII. tertio nonas Augusti. Tiskar: Bartholomaeus de Alexandria, Andreas de Asula et Mapheus de Salodio, socii. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 9513.

13. Apparatus decretalium D. Innocentii Papae IV.⁴ Signat. 79 a 18. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXI. XV. Juni. Tiskar: Johannes de Colonia, Nicolaus Jenson (mag. Joh. de Selgenstat, alemanus). Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 9192.

14. Guil. Durantí, Rationale divinorum

³ Riječ »subsidia« (f. 4 a col. 1. u aparatu) ispravno je tiskana u našem primjerku, pak ne razumijemo, kako je Hain, l. c. inajući u ruci isto izdanje, mogao u ujoj naći tiskarsku pogriješku.

⁴ O auktoru i djelu vd. Schulte, Gesch. d. Quellen u. Liter. d. Can. Rechts. Stuttgart 1875. ff. II, 91—93.

officiorum.⁵ Signat. 46 c 18. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXV. VI. idus decembris. Tiskar: Erhard Ratdolt de Augusta. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 6490. U našem primjerku manjka prvi list.

15. Joh. Andreae, Summa super quarto decretalium.⁶ Signat. 49 e 11. S. l. a. et n. typ. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 1070.

16. Joh. Andreae, Lectura arboris utriusque juris.⁷ Signat. 79 l 22. Tiskano: (Leipzig) Millesimo quingentesimo. Tiskar: Melchior Lotter. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 1048.

17. Joh. Andreae, Super regulis juris.⁸ Signat. 51 b 17. Tiskano: In regia Ticinensi civitate MCCCCLXXXIII. die XVII. Maii. Tiskar: jur. utr. doctor Joh. Franciscus de Pezanis. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 1059.

18. Joh. ab Imola glossa in Clementinas.⁹ Signat. 77 a 4. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXV. Tiskar: Jacobus de Rubeis, natione gallicus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 9143.

19. Joh. Petri de Ferrariis judicialis practica.¹⁰ Signat. 50 a 2. F. 1. col 1: Exordium auree ac preose moder // ne iudicialis practice s'm dom Jo. ptu de ferrariis // doctore cum mltis additionibus pstantissimi et maximi practici d. Francisci Curtii eotamen inscio editis. () Uoniam vita buis etc. F. 197 tabula. F. 198. index alphabeticus. F. 202. expl. index. In fine: Finit judicialis practica moderna famosissimi // necno legu doctoris eximii Jo. Petri de Ferra // riis de papia Impressa Venetiis impediopui // doru viroorum Jo. de Colonia Jo. que Manthen de Gheretzem soci-

⁵ O auktoru i djelu vd. Schulte, l. c. II, 155.

⁶ O auktoru i djelu vd. Schulte, l. c. II, 205—212, 214—215. Djelo dolazi inače pod naslovom »Summa de sponsalibus et matrimonio.«

⁷ Vd. Schulte, l. c. II, 215—216.

⁸ Vd. Schulte, l. c. II, 216. Obični naslov djela glasi: »Quaestiones mercuriales.«

⁹ O auktoru i djelu vd. Schulte, l. c. II, 296 ff.

¹⁰ O auktoru i djelu vd. Schulte, l. c. II, 294.

orum ano salutis xpiane. MCCCC.LXXVIII°, Idibus Junii, Laus Deo. Fol.^o, goth. char., cum sign., 2 col., 60 lin., 202 ff.¹¹ U našem primjerku manjka l. i 196 list, a sadržaj njihov napisan je doslovno rukom.

20. Practica judiciaria Abbatis Siculi.¹² Signat. 95 a // d. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXIX Mensis Junii die VIII. Tiskar: Bernardinus Venetus de Vitalibus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 12368.

21. Processus judiciarius Panormitani.¹² Signat. 49 e II. F. 1 a: Processus iudiciarius panormitani. F. 1 b vacat. F. 2 a (cum sign. a II): Incipit eximius hic iudiciarius ordo Pa // normitanus que tradidit aquila iuris. // () Expacificus etc. F. 70 a: Presens dni Panormitani practica de // mo pcededi in iudicio ta summarie et de plano q mere et cu // strepitu iudiciali. in oib' ferme curiis obseruari consueta. 4.º, goth. char., cum sign., 38—40 lin., 70 ff., s. l. a. et typ. n.

22. Nicolaus de Plowe, Tractatus sacerdotalis.¹⁴ Signat. 50 g 6. Tiskano MCCCCLXXXVIII prima die mensis Octobris. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 3253.

23. Joh. de Stynna (Zinna), Speculator abbreviatus.¹⁵ Signat. 79 l 22. F. 1 vacat. F. 2 (cum sign. II et n. 2): Proemiu et divisio operis. // In Speculatore abbreviatum: // alias Speculum Joannis de Stynna Proemiu. F. 199 b: I. A. S. // Laudibus

¹¹ U Hain, l. c. n. 6988. opisuje se nazočno izdanje ukratko ovako: »In fine: Venetiis impendio providorum virorum Johannis de Colonia Johannisque Manthen de Gherretzem sociorum 1478. i.«

¹² Djelu, koje inače dolazi pod naslovom »Processus iudicii (judiciarius)« ili »Ordo iudiciarius«, nije auktorom Abbas Siculus (Nicolaus de Tudeschis, Panormitanus), već Johannes de Urbach. Vd. Schalte, l. c. II, 301—302. 312—313; Th. Muther, Zeitschrift f. Rechts—Geschichte VIII, 123.

¹³ Vd. op. 12.

¹⁴ O auktoru i djelu vd. Schulte, l. c. II, 443—444.

¹⁵ O auktoru i djelu vd. Schulte, l. c. II, 254—255; Muther, Zeitschrift f. R.—G. VIII, 115; Muther, Zur Gesch. d. röm.-can. Prozesses in Deutschland während d. 14. u Auf. d. 15 Jahrh., Rostock 1872. S. 1—31; Rod. Stintzing, Geschichte der popul. Literatur d. röm.-can. Rechts... Leipzig 1867. S. 229 ff.

innumeris meruit si tersa reuolui // Quae manus haec pressit: pulchrior ipse tradens. // Pro tempore et loco. Fol.^o, goth. char. cum sign. et num. ff., 52 lin., 199 ff.

24. Liber plurimorum tractatum.¹⁶ Signat. 94 b 7. F. 1 a: Modus legendi abbreviaturas in // utroque iure siue processus iuris. F. 1 b vacat. F. 2. a (cum sign. a 2) col. 1: Incipit libellus dans // modum legedi abbreviaturas in utroque iure. F. 26 a (cum sign. d 4) col. 2: Explicit libellus doces modum studendi // et legedi contenta ac abbreviata utriusque iuris ta canonici quam civilis i se continet titulos siue // rubricas eiusde iuris inciuitate Argetinen // si impressus Anno dni. M. CCCC. XC. F. 26 b col. 1: Incipit processus iu // diciarius eximii doctoris iuris canonici Jo // hannis de Urbach. F. 61 b col. 2: Incipit tractatus psumptionum. F. 62 b col. 1: Incipit summa magistri Dominici d ciuitate Uisentina qualiter notarii archiepi // scoporum et episcoporum debeant notarie officii // um exercere. F. 73 a (cum sign. m) col. 1: Incipit tractatus notariatus. F. 104 In // nocetii qrti put uidebit in seqntibus etc. F. 114 a col. 2: Sequit mo tractatus exceptionu dni In // nocetii qrti put uidebit in seqntibus etc. F. 116 b col. 2: Finis huius tractatus. Incipit tractatus pscriptionu copositus p dum Dynu de mugilo legu doctore. F. 119 b col. 1: Tractatus pscriptionu explicit. Incipit tractatus breuis de arbitris et ar // bitratoribus. F. 120 b col. 2: Explicit tractatus dni Petri iacobi do // ctoris legu monte pesselano. F. 121 a (cum sign. v) col. 1: Incipiunt differetie legu et canonu domi // ni Galuani de Bononia. F. 122 b col. 2: Differetie legu et canonu dni Galuani // de bononia expliciunt. Quae continent in hoc tractatu. F. 123 a col. 1: Incipit tractatus de tabellionibus p-do // minu

¹⁶ Vd. Stintzing, l. c. S. 479. ff. 18 ff. 71. 279 ff. 287 f. 288 f. 290 i. 299 i. 302 i. 311 ff.

Bar. copilatus. F. 125 col. 2: Finit liber plurimorum tractatuu iuris im // pressus Argentine Anno dni M. CCCCXC. Finitus in vigilia Laurentii. Fol.^o. goth. char., cum sign., 2 col., 52 lin., 125 ff.¹⁷

25. Decisiones Rotae (ex libro Thomae Fastoli extractae; veteres, per Bernardum de Bisgneto recollectae).¹⁸ Signat. 51 b 17. Tiskano: Papiae MCCCCLXXXV. quattordecimo klendaš Augusti (t. j. one ex libro Th. Fastoli extractae) odnosno: Papiae 1486 decimo septimo calendas Julias (t. j. one per B. de Bisgneto recollectae). Tiskar: Christophorus de canibus et Stephanus de georgiis. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 6050.

26. Supplementum summae pisanae.¹⁹ Signat. 43 c 8. Tiskano: Venetiis MCCCCLXXXIII. Tiskar: Franciscus Renner de Hailbrun. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 2165.²⁰

27. Summa Angelica.²¹ Signat. 72 a 44. Tiskano: Venetiis 1487. Kal's Novembris. Tiskar: Nicholaus Franckfort. germanus. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 5383.²²

28. Summa Angelica. Signat. 71. c 14. Tiskano Nurenbergae MCCCXCII. X. mensis Februarii. Tiskar: Antonius Koberger. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 5395. U našem primjerku manjkaju dva zadnja lista (309 i 310).

29. Summa Angelica. Signat. 41 i 13. Tiskano: Venetiis MCCCXCIX die septimo Junii. Tiskar: Pa-

¹⁷ U Hain, l. c. n. 11.485 nalazi se nazočno izdanje ukratko opisano ovako: »Tractatus varii iuris. Primus: dans modum legendi abbreviaturas in utroque iure. In fine: in civitate Argentinensi impressus Anno domini MCCCXC. In fine totius collectionis: Finit liber plurimerum tractatuum iuris impressus Argentiniae Anno Domini MCCCXC. Finitus in vigilia Laurentii, f. g. ch. c. s.«

¹⁸ Vd. Schulte, l. c. II, 69.

¹⁹ O auktoru (Nicolaus ab Ausmo) i djelu vd. Schulte, l. c. II, 435—437; Stintzing, l. c. 526 ff.

²⁰ Na koncu dodano je: Consilium (primum) Alexandri de Nevo contra Iudaeos foenerantes.

²¹ O auktoru (Angelus Carletus de Clavasio) i djelu vd. Schulte, l. c. II, 452—453; Stintzing, l. c. 536 ff.

²² Hain, l. c. zaveden pogriješnom oznakom zadnjeg lista navodi, da je u svem 369 listova, dok ih je u istinu 396.

ganinus de Paganinis, brixienensis. Izdanje opisano u Hain, l. c. n. * 5401.

30. Statuta provincialia (Salisburgensia).²³ Signat. 50 c 10. F 1 a: Statuta Provincialia. F. 1 b vacat. F. 2 a (cum sign. a II): Ad honorem laude et gloriam omnipotentis dei: etc. Nos Fri//dericus de gratia sancte Salzeburgensis ecclesie archiepiscopus etc. F. 17 b: Impressum Auguste per Erhardum ratdolt//quinto Kal' Aprilis MCCCCLXXXI. Fol.^o, goth. char., cum sign., 48 lin., 17 ff.²⁴

²³ T. i. statuti pokrajinskog salburškog sabora držana g. 1490. u Mühlendorfu.

²⁴ Primjećujemo, da smo opisujući gornja izdanja znakove za kratice morali izostaviti, pošto u našoj tiskari odnosnih znakova ne ima.

Recenzije.

Bukowski Alois S. I.: Die russisch-orthodoxe Lehre von der Erbsünde. Innsbruck 1916 pg. 108.

Kad je patriarka Focije pokretao istočni raskol, bio je prinuđen svoj postupak bilo čime motivirati. Kako je bio izvrstan diplomata, ali nikakav teolog, znao je, da raskol ne će uhvatiti u narodu dublje korijena, ako mu se ne poda vjersko-dogmatičko obilježje. Trebalo je dakle naći u latinskoj crkvi „jeresi“. Danas su svakom gimnazijalčicu te „jeresi“ vrlo dobro poznate. Focije ih nabroja u glavnome četiri. Tijekom stoljeća — do danas porasle su one na kojih dvadesetak tako, da danas nakon hiljadu godina među diferencijalne točke jedne i druge crkve osim rimskoga primata, filioque itd. ubrajaju istočnjaci podjeljivanje zadnje pomasti, nauku o otkupljenju, otpustu, milosti, o istočnom grijehu i dr. Učeni Benediktinac P. de Meester dotaknuo se doduše u svome djelu: *Études sur la théologie orthodoxe.* (Marodsons-Belgique 1911) tih razlika, no u dublje razlaganje nije se upu-

stio. Ne možemo stoga dosta pozdraviti svaku studiju, koja se potanje bavi bilo kojom od tih razgodnih točaka. Otac Bukowski posvetio je navedenom radnjom¹⁾ osobitu pažnju nauči istočne ruske crkve o istočnom grijehu.

Cijela studija dijeli se na četiri poglavlja, a ova opet na paragrafe. U prvom raspravlja o simboličkim knjigama istočne crkve, koje se dijele u dva razreda: odredbe ekumenskih i partikularnih sinoda, te na *διδασκαλία της πίστεως* Petra Mogile, Dositeja i Filaretov katekizam. Drugo poglavlje obrađuje starije ruske teologe, osobito Teofana Prokopoviča, njegove pristaše i protivnike. U trećem dolaze noviji bogoslovi, među njima Antonije Amfiteatrov, Makarija Bulgakov, Filaret Gumilevski, dok četvrto radi o najumnijoj dobi: Malinovski, Pjerov, Svjetlov, Pisarev i dr. — Bukowski je usporedio zapadnu i istočnu rusku crkvu među sobom i došao do zaključka, da u nauči obiju crkava o istočnom grijehu nema nikakve bitne razlike sve do u 18. vijek. Tada je naime ustao rektor kievске duhovne akademije, Teofan

¹⁾ Najprije izašla u Zeitschrift für Kathol. Theologie 1916. Heft 1—3.